

МИСЬКІВ Л. П.

*к. ек. наук, асистент кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
м. Київ, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СПИРТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В сучасних ринкових умовах господарювання управлінський облік має займати провідне місце в ефективному функціонуванні та розвитку підприємств спиртової промисловості, оскільки він дає змогу оперативно проводити аналіз, контроль й управління виробничими, матеріальними та трудовими ресурсами. Одним із важливих завдань ведення управлінського обліку на підприємствах спиртової промисловості є інтегрування системи обліку витрат і доходів, адже від максимального скорочення витрат виробництва, зниження собівартості та збільшення обсягу реалізації продукції залежить фінансовий результат діяльності підприємств. У процесі управління витратами основна увага має приділятися своєчасному відображенню їх в обліку. Оскільки якість облікової інформації залежить передовсім від системи обліку витрат, яка створена на більшості підприємств спиртової промисловості, але здебільшого для зовнішніх користувачів інформації, а не для управлінців.

Важливий доробок у розкриття сутності та удосконалення управлінського обліку зробили такі зарубіжні й вітчизняні науковці, як Андерсон Х. [7], Бутинець Ф.Ф. [1], Вейцман Р. [2], Д.А. Волошин [3], Колдуел Д. [7], Матвійчук М.З. [5], Нападовська Л.В. [6], Нідлз Б. [7], Палій В.Ф. [8], Ткаченко Н.М. [10] та інші. Однак, дослідження наукових праць показало, що питанню теоретичного аспекту управлінського обліку у спиртовій галузі недостатньо приділено уваги вченими-економістами, тому виникає необхідність у поглибленому його вивченні.

В сучасних реаліях ринкової економіки ускладнюються внутрішньогосподарські та зовнішні зв'язки підприємств, збільшуються потоки інформації, яка потребує ефективної трансформації, корисної для прийняття управлінських рішень. Значну частину інформації надає система бухгалтерського обліку. Адже, рівень прийнятих управлінських рішень певною мірою залежить від того, чи правильно організовано бухгалтерський облік на підприємстві, як він виконує свої облікові, контрольні й аналітичні функції. Отже, облік є основною функцією управління, який виник у процесі матеріального виробництва і розвивається разом із господарською діяльністю людини. Управління має бути спрямоване на ефективне досягнення мети підприємства, тобто на отримання прибутку, на підставі адекватного реагування на зміни у зовнішньому середовищі. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», управлінський (внутрішньогосподарський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством [4]. На нашу думку, дане твердження не розкриває в повному обсязі сутність «управлінського обліку», тому перебуває в постійному полі зору вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів (табл. 1).

Наведені визначення авторами дають змогу стверджувати, що немає єдиного та чіткого твердження терміну «управлінський облік», тому між науковцями виникають суперечності та суттєві дискусії щодо нього. На нашу думку, управлінський облік – це оперативний облік, який систематизує, узагальнює, конкретизує інформацію про витрати, які формуються у всіх структурних підрозділах, впливає на здійснення всіх господарських процесів, з метою покращення ефективної діяльності підприємства.

Визначення сутності «управлінський облік»

№ з/п	Автор та жерело	Тлумачення сутності «управлінський облік»
1	Ф.Ф. Бутинець [1, с. 11].	Управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки та прийняття інформації, що використовується управлінською ланкою для планування і контролю виробничих витрат та оцінки можливих тенденцій розвитку всередині організації
2	Р. Вейцмана [2, с. 40 – 43]	Управлінський облік уже не якийсь сурогат обліку, а необхідний етап облікової роботи, якому передбачено велике майбутнє. Це апарат великого відчуття, який постійно контролює пульс господарської діяльності життя, сигналізує про його коливання, стрибки і перебої», а об'єктом оперативного обліку є окремі господарські операції, до яких належать, наприклад, «виробничий період, затрачена механічна енергія, використані матеріали» та інше.
3	Д.А. Волошиним [3]	Управлінський облік – це спостереження, оцінка, реєстрація, вимірювання, обробка, систематизація та передача інформації переважно про витрати і результати господарської діяльності в інтегрованій системі обліку, нормування, планування, контроль та аналіз з метою формування достатньої інформаційної бази внутрішнім користувачам для прийняття оперативних (тактичних) і прогнозних (стратегічних) управлінських рішень
4	Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуел [7]	Управлінський облік забезпечує збір, реєстрацію, систематизацію тільки облікової інформації, тобто управлінський облік – це частина, підсистема бухгалтерського обліку
5	Н.М. Ткаченко [10, с. 10].	Внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це сукупність методів, процедур, які забезпечують підготовку та надання інформації для планування, контролю і прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством, установою, організацією
6	В.Ф. Палій [8, с. 58 – 62]	Управлінський облік виходить за межі обліку. Він включає елементи бухгалтерського, оперативного і статистичного обліку
7	Матвійчук М.З. [5]	Управлінський облік є складовою частиною системи управління підприємством. Він покликаний забезпечити формування інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень при здійсненні: контролю ефективності поточної діяльності організації; планування стратегії і тактики здійснення комерційної діяльності, оптимізації використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства; вимірювання та оцінки ефективності господарювання, виявлення рівня рентабельності окремих видів продукції; спрямування впливу на хід виробництва і реалізації з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Розроблено автором з використанням літературних джерел

На сьогоднішній день з переходом спиртзаводів на нові технології виробництва спирту, автоматизацію всіх процесів, підвищення якості управління виникає потреба в удосконаленні управлінського обліку.

Управлінський облік на підприємствах спиртової промисловості ведеться не загалом по підприємству, а за окремими операціями в розрізі виробничих підрозділів – цехів, дільниць. Управлінський облік здійснюється за допомогою спостереження, вимірювання, реєстрації господарських і технологічних операцій. Він дає змогу оперативно проводити аналіз, контролювати та управляти виробничими ресурсами і витратами за день, декаду, місяць, квартал, рік. З нашої точки зору, управління доцільно здійснювати на основі аналізу існуючих принципів обліку затрат і вивчення прогресивного досвіду, обравши певну систему бухгалтерського обліку, та на її основі розробити методику обліку, яка б забезпечувала прийняття найточніших та оперативних управлінських рішень з метою підвищення економічної ефективності діяльності підприємства.

У спиртовій промисловості відмінність організаційно-технологічних процесів виробництва спирту, його серійність, асортимент, автоматизація та механізація виробничих процесів, також впливають на вибір організації та методики обліку. Залежно від технології виробництва спирту, можливе ведення планування та внутрішньогосподарського обліку за структурними підрозділами. Тому можна стверджувати, що спочатку необхідно здійснювати планування за обсягом виробництва, потім за елементами витрат, а пізніше проводити планування фінансових результатів. Таким чином, потрібно зазначити, що формування і використання облікової інформації взаємопов'язана з технологічними та організаційними особливостями обліку.

Особливістю управлінського обліку, як зазначає Пушкар М. С., «...є те, що на місце чисто процедурних обліково-економічних завдань

висувається нове завдання – забезпечення потреб користувачів у такій інформації, яка носить адресний характер, тому зрозуміло, що для різних груп користувачів треба забезпечити різну інформацію» [9, с. 116].

Проблемним питанням управлінського обліку на підприємствах спиртової промисловості є визначення суб'єктів та об'єктів облікового процесу. На наш погляд, користувачами (суб'єктами) управлінської інформації на підприємствах досліджуваної галузі є керівництво підприємства – директор, головний бухгалтер, начальники структурних підрозділів, а праця виконавців, обліковий процес, його організаційне, технічне, технологічне та інформаційне забезпечення – об'єктами організації управлінського обліку.

Вдосконалення управлінського обліку неможливе без визначення його мети. Як зазначає Матвійчук М. З. «...мета управлінського обліку – це передусім забезпечення менеджерів інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень» [5].

Частково погоджуємось з даним твердженням, але це висловлювання не в повній мірі розкриває ціль управлінського обліку, тому нами обґрунтовано – метою внутрішньогосподарського обліку на підприємствах досліджуваної галузі є надання всім менеджерам управління фінансовими, матеріальними, технічними, технологічними, трудовими ресурсами інформації щодо витрат, що є необхідною для обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, від визначення сутності та ефективності ведення управлінського обліку, реалізації систематизованої, узагальненої інформації залежить фінансовий результат діяльності підприємств.

Литература:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук – Житомир: ЖІТІ, 2000. – С. 11.
2. Вейцман Р.Я. Курс учета / Вейцман Р.Я. – М.: Госплан: Союзпрес, 1935. – С. 40 – 43
3. Волошин Д.А. Проблемы организации систем управленческого учёта / Д.А. Волошин // Экономический анализ: теория и практика. – 2006. – № 22. – С. 52–57.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-ХІ (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.
5. Матвійчук М. З. Теоретичні аспекти функціонування управлінського обліку на підприємстві [Електронний ресурс] //М. З. Матвійчук // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка», - №6'13(44), Режим доступу:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe
6. Нападівська Л. В. Управлінський облік. [Підруч. для студентів вищих навч. закладів] / Нападівська Л. В. – К. : Книга, 2004. – 544 с
7. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х.Андерсон, Д. Колдуэл. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 496 с.
8. Палий В.Ф. Управленческий учет – новое прочтение внутрихозяйственного розчета / В.Ф. Палий, М.В. Палий // Бухгалтерский учет – 2000. № 17. – С. 58 – 62
9. Пушкар М. С. Розробка системи обліку : [Навчальний посібник] / Пушкар М. С. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 198 с.
10. Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування фінансового обліку: [монографія] / Н.М. Ткаченко. – К.: А.С.К., 2001. – С.10.

https://www.google.com.ua/search?q=%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%87%D1%83%D0%BA+%D1%81%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C+%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83&oq=%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%87%D1%83%D0%BA+&aqs=chrome.0.69i59j69i57j0l4.12095j0j7&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8